

Nd.

499. Frumvarp til laga

[192. mál]

um afnám laga nr. 38 1948, um breyting á lögum nr. 81 1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum.

Frá meiri hl. sjávarútvegsnefndar.

1. gr.

Lög nr. 38 5. apríl 1948, um breyting á lögum nr. 81 1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum, eru felld úr gildi.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Fiskveiðasjóður Íslands, þ. e. sjóður með því nafni, hefur nú verið starfandi nál. hálf á öld, en lög um hann voru fyrst sett á Alþingi 1905. Var honum í öndverðu ætlaður þriðjungur sektarfjár vegna landhelgisbrota, auk lítills háttar árlegs framlags úr landssjóði. Safnaðist sjóðnum þannig nokkurt fé, er verja skyldi til stuðnings sjávarútveginum, en fé hans var í umsjá landsstjórnarinnar. Starfsemi hans var þá með öðrum hætti en nú og lausari í sniðum. Með stofnun landhelgisjóðs árið 1920 féllu niður tekjur fiskveiðasjóðs af sektafé, og dró það að sjálf-sögðu mjög úr vexti hans.

Árið 1930 voru sett ný lög um Fiskveiðasjóð Íslands, þar sem honum var ætlað að annast almenn 1. veðréttar stofnlán til fiskibáta, enda var honum þá jafnframt fenginn nýr tekjustofn, sérstakt útflutningsgjald af sjávarafurðum, svonefnt fiskveiðasjóðsgjald, sem lagt var á í því skyni. Voru eignir sjóðsins þá rúmlega ½ millj. kr., sem bundin var í lánum, að nokkru hjá bátaútveginum, en þó einkum vegna hafnarframkvæmda, t. d. í Reykjavík. Síðar voru, á árunum 1938—43, gerðar allmiklar breytingar á lögunum, en með þeim var starfssvið sjóðsins mjög aukið, starfssvið hans stækkað og lánskjör bætt. Var sjóðnum þá afhent að fullu hið almenna útflutningsgjald af sjávarafurðum, er áður hafði runnið í ríkissjóð. Hingað til hefur sjóðurinn að mestu starfað með eigin fé. Hann hefur verið í umsjá Útvegsbanka Íslands, síðan sá banki var stofnaður.

Þegar þess er gætt, að fiskveiðasjóður er nú og hefur lengst af verið eina stofn-

unin í landinu, sem veitir 1. veðréttar lán til vélbáta og fiskiðjuvera þeirra, sem starfa að hagnýtingu bátaafans, liggur í augum uppi, að sjóðurinn hefur minna starfsfé en hann þyrfti að hafa. Tvær leiðir eru til að auka starfsféð. Önnur leiðin er að auka heimild sjóðsins til lántöku, en sú heimild er nú takmörkuð við 4 millj. kr. Það er þó enn óvíst, hvernig sjóðnum tækist að útvega slík lán. Hin leiðin er að auka þær tekjur, sem sjóðurinn nú hefur að lögum.

Í frv. þessu er lagt til, að sjóðurinn fái sama útflutningsgjald af saltfiski og hann nú hefur af öðrum sjávarafurðum almennt. Er lagt til, að þessu verði komið í kring með því að afnema lög nr. 38 1948, en með þeim lögum var saltfiskur undanþeginn gjaldi þessu. Slík undanþága hafði áður verið í lögum um tíma, en var þá gerð vegna þess, að mjög erfitt var um saltfisksölu, og var svo raunar enn 1948, er undanþágan var leidd í lög á ný. Í seinni tíð hefur sú breyting orðið á, að sala saltfisks hefur stóraukizt og verð á honum hefur verið fyllilega sambærilegt við verð á freðfiski. En jafnframt því, sem saltfiskframléiðslan hefur aukizt, hefur framléiðsla freðfisks og ísfisks að sjálfsögðu minnkað hlutfallslega og þá einnig tekjur fiskveiðasjóðs af útflutningsgjaldinu, miðað við það, sem þær ella hefðu orðið. Undanþágan er því til mikils tjóns fyrir þá, sem þurfa á lánnum að halda úr fiskveiðasjóði, og þar sem ekki verða nú lengur færð fyrir henni þau rök, sem til staðar voru við lögfestingu hennar, þykir eðlilegt að afnema hana. Þess má geta, að önnur útflutningsgjöld, t. d. fiskimálasjóðsgjald og gjöld til félagsstarfsemi útvegsmanna, eru nú greidd af saltfiski eins og öðrum sjávarvörum. Undanþágan er eingöngu í gildi varðandi útflutningsgjald fiskveiðasjóðs, og sýnir það m. a., hve óeðlileg hún er.

Um það verður ekki deilt, að þörf vélbátaútvegsins og fiskiðjuvera hans til stofnlána er mjög brýn. Um það bera gleggst vitni umsóknir þær, er fyrir liggja í fiskveiðasjóði um slík lán. Úr þessari þörf verður að bæta eftir því, sem föng eru á, og virðist einsætt að gera það fyrst og fremst með því að efla hina gömlu lánastofnun bátaútvegsins, Fiskveiðasjóð Íslands, enda hafa störf hans þótt gefast vel, og á hans vegum hefur um áratugi verið aflað mikillar reynslu um framkvæmd þessara mála.

Um það geta verið skiptar skoðanir, hvort rétt hafi verið að fara þá leið að afla fiskveiðasjóði starfsfjár með útflutningsgjaldi á sjávarafurðir. Þess er þó að geta, að mikill hluti þessa fjár rann áður í ríkissjóð til almannaþarfa, en hefur nú verið fengið sjávarútveginum aftur, þótt það sé notað í hans þágu með sérstökum hætti. Gagnsemi fjárens, svo sem það nú er notað, er almennt viðurkennd. Fáir eða engir virðast þess fýsandi að taka fyrir kverkar fiskveiðasjóði með því að svipta hann með öllu tekjum sínum af útflutningsgjaldinu. Má þá líka telja réttmætt að samræma gjaldið eins og lagt er til í frumvarpi þessu.

Árið 1950 fór stjórn fiskveiðasjóðs þess bréflaga á leit við sjávarútvegsnefnd Nd., að hún beitti sér fyrir því, að undanþágan frá 1948 yrði afnumin. Voru þá af hálfu sjóðsins færð skýr rök fyrir málaleitun þessari. Nefndin taldi sér þá ekki fært að flytja málið. Var það þó eigi að síður flutt á þingi 1950, en náði ekki samþykki. En nú hefur meiri hluti nefndarinnar (Eirþ, SÁ og GG) ákveðið að flytja frv. þetta.

Á árunum 1930—40 veitti fiskveiðasjóður lán að upphæð samtals 3,6 millj. kr. Síðan hefur hann á árunum 1941—52 (til 31. okt.) veitt lán að upphæð samtals 50,8 millj. kr. Ails nema þá lánveitingar síðan 1930 54,4 millj. kr. Frá ársbyrjun 1943 til 31. okt. 1952 skiptast útlán sjóðsins þannig:

Til skipa	29 736 960 kr.
— hraðfrystihúsa	7 925 000 —
— fiskimjölsværksmiðja	4 342 900 —
— fiskþurrkunarhúsa o. fl.	4 469 000 —
— annarra fyrirtækja	2 096 550 —

Á fyrstu 10 mánuðum ársins 1952 veitti sjóðurinn lán samtals að upphæð nál. 9 millj. kr.

Í byrjun nóvembermánaðar s. l. lágu auk þess fyrir eftirfarandi lánbeiðnir, sem nauðsyn ber til að afgreiða á næstu mánuðum:

Til skipa	765 000 kr.
— nýrra véla í skip	2 000 000 —
— hraðfrystihúsa	1 830 000 —
— fiskimjölsværksmiðja	1 300 000 —
— fiskþurrkunarhúsa	680 000 —
— dráttarbrauta	160 000 —

Samtals 6 735 000 kr.

Af þessum tölum má nokkuð ráða um lánþörfina og þar með starfsfjárbörf sjóðsins.

Samtals hafa verið veitt úr fiskveiðasjóði frá öndverðu til 31. okt. s. l. 1040 lán. Skipalánin eru að sjálfsögðu langflest, en eins og sundurliðaða skýrslan hér að framan ber vitni um, hefur sjóðurinn í seinni tíð einnig veitt mikið af lánnum til fiskiðjuvera og annarra framkvæmda í verstöðvunum í þágu sjávarútvegsins.